

Svenska Uneskorådets nyhetsbrev

Oktober 2026

Välkommen till Uneskorådets nyhetsbrev!

Axplock ur innehållet:

- Möt journalisten Joakim Medin i ett samtal om de växande hoten mot press- och yttrandefriheten och vad som krävs för att försvara det öppna samhället.
- Vi bjuder på en glimt av Nordic World Heritage Conference 2026, där världsarvens roll i en hållbar framtid stod i centrum.
- Färska Unesco-rapport om kulturarv i kris och konflikt de utmaningar som kvinnor möter före, under och efter kriser.
- Läs om de nordiska nationalkommissionerna till Unesco som samlades i Lund för att stärka samarbetet kring Unescos mandatområden och ta del av Lunds många Unescokopplingar.

Trevlig höstläsning!

Internationella organisationer viktiga för press- och yttrandefrihet

I år höll Svenska Unescorådet ett samtal på Bokmässans yttrandefrihetsscen med journalisten och författaren **Joakim Medin**, forskaren **David Brax** och Svenska PENs verksamhetschef **Hanna Nordell**, om vad vi konkret kan göra för att motverka de utmaningar som återkommande beskrivs i rapporter om utvecklingen för demokrati och yttrandefrihet i Sverige och i världen.

Samtalet var en del av samarbetet med **Kommittén för demokratins röstbärare**, som arbetar med just dessa frågor för att främja forskares, journalisters och kulturutövares fria yrkesutövning

David Brax, Joakim Medin, Hanna Nordell och Unescorådets biträdande generalsekreterare Thérèse Amnéus inför samtalet "Från larm till handling – hur kan vi vända nedgången i yttrandefriheten?" på Bokmässan. Foto: Helena Björck

Ett exempel på hur denna yrkesutövning hindras är hur Joakim Medin greps i Turkiet i mars 2025 och senare åtalades för sin journalistiska verksamhet. Han riskerade då upp till tolv års fängelse för, enligt Turkiet, förolämpning av president Recep Tayyip Erdogan och terrorrelaterade brott. Dessa anklagelser byggde på hans arbete som journalist och författare. Medins fall visar hur auktoritära stater använder rättssystemet för att begränsa pressfriheten.

Världen har i dag fler autokratier än demokratier, visar forskning från institutet Varieties of Democracy (V-Dem) vid Göteborgs universitet. Och i takt med att demokratier pressas tillbaka ökar också trycket på journalister, forskare och kulturskapare som arbetar med dialog, ifrågasättande, ansvarsutkrävande och som bidrar till ett levande offentligt samtal.

Joakim Medin. Foto: Helena Björck

För Joakim Medin är sambandet tydligt.

– Den globala demokratiutvecklingen är dyster, och den slår mot press- och yttrandefriheten på precis det sätt som det varnats för i årtal. I alla länder finns det makthavare som tycker illa om att bli granskade eller att somliga samhällsfrågor blir belysta. Skillnaden med auktoritära makthavare är att de aktivt försöker förhindra journalisters och mediers arbete.

När journalister hindras från att göra sitt jobb får det konsekvenser långt utanför redaktionerna. Möjligheterna att granska korruption, maktmissbruk och övergrepp minskar, samtidigt som allmänhetens tillgång till oberoende information begränsas.

– Därmed blir det svårare att blottlägga hur makthavarna sköter sig, och det bäddar i sin tur för ännu mer auktoritära system, fortsätter han.

Internationellt stöd när nationella skyddsnät brister

I många länder är det regeringar själva som begränsar pressfrihet och yttrandefrihet. När nationella institutioner inte längre förmår skydda grundläggande fri- och rättigheter får internationella organisationer en allt viktigare roll.

– Internationella organisationer går i högsta grad i bräschen för att motverka inskränkningar av press- och yttrandefriheten, säger Joakim Medin.

Samtidigt menar Medin att demokratiska regeringar inte alltid agerar så tydligt som situationen kräver.

– Handelsrelationer, säkerhetspolitiska intressen och diplomatiska överväganden gör att protesterna lätt uteblir när friheter pressas tillbaka i andra länder.

Han ser dock stora möjligheter i det internationella samarbetet.

– Internationella organisationer har på flera sätt unika möjligheter att stötta de lokala krafter som kan göra motstånd när regeringar inskränker friheter. Jag ser samverkan kring att dokumentera utveckling och övergrepp som en nyckel, både för att uppmärksamma omvärlden på det som händer och för att samla underlag som senare kan användas i rättsprocesser och andra former av ansvarsutkrävande.

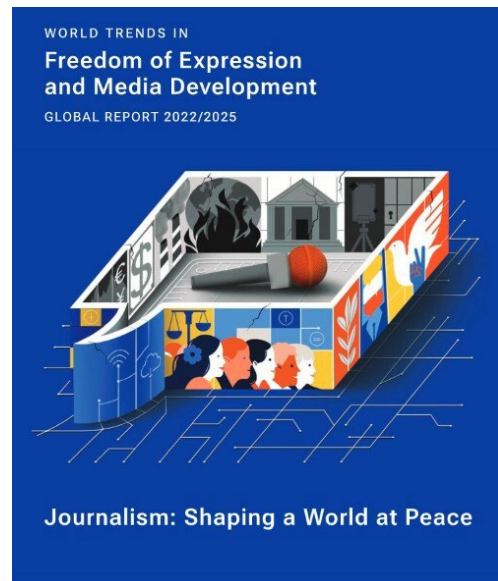
Unescos arbete för fria och säkra medier

Att försvara yttrandefrihet, pressfrihet och journalisters säkerhet är ett av Unescos kärnuppdrag. Genom International Programme for the Development of Communication (IPDC) stödjer organisationen oberoende medier, journalistutbildningar och insatser för journalisters säkerhet. Unesco dokumenterar också mord på journalister och följer upp graden av straffrihet i dessa fall.

I rapporten [World Trends on Freedom of Expression and Media Development](#), analyserar Unesco återkommande utvecklingen för yttrandefrihet och mediefrihet världen över. Den senaste rapporten visar bland annat att den globala nivån av yttrandefrihet har minskat med 10 procent sedan 2012 och att självcensur är ett ökande problem.

Unescos arbete gör skillnad, menar Joakim Medin.

– Jag har kunnat resa till länder med stora demokratiproblem och intervju journalistikollegor som fått ekonomiskt stöd av Unesco, och vars utsatthet blivit känd för mig genom organisationens dokumentation.

Unescos senaste rapport om yttrandefrihet och medieutveckling.

Han menar att dessa insatser också har påverkat hans egen förståelse av journalistikens villkor runt om i världen.

– Utan det här arbetet hade jag inte kunnat lära mig lika mycket om journalistikens och yttrandefrihetens globala utmaningar.

Demokratin kräver mer än rapporter

Trots omfattande internationella insatser fortsätter utvecklingen att gå åt fel håll på många håll i världen. Vilken roll spelar då politiskt ledarskap för att försvara press- och yttrandefriheten?

– Civilsamhället spelar en viktig roll i försvaret av press- och yttrandefriheten, men politiken sitter på andra verktyg, inte minst lagstiftningen. För alla politiker som omfamnar den liberala demokratin måste det vara självklart att stå upp för de här principerna, även när de själva blir föremål för kritisk granskning.

Kampen för pressfrihet och yttrandefrihet handlar ytterst inte bara om journalisters, forskares eller kulturskapares möjlighet att utföra sitt arbete utan rädsla för hot, trakasserier eller våld. Den handlar om allas rätt att få tillgång till kunskap, information och olika perspektiv. När de röster som granskar, forskar och skapar tystas försvagas demokratin. När de kan verka fritt stärks samhällets möjlighet att möta vår tids utmaningar.

Initiativet [Kommittén för demokratins röstbärare](#) är ett sådant nätverk som arbetar för att synliggöra och motverka hot mot det demokratiska samtalet.

– Journalister, forskare och kulturskapare utgör några av de viktigaste fundamenten i det demokratiförsvarende civilsamhället. Just därför hör de också till de första som attackeras när länder backar demokratiskt. Vi har allt att vinna på att de här miljöerna hittar gemensamma plattformar för samarbete och för att bygga värn kring det öppna samhället, avslutar Joakim Medin.

Under årets Bokmässan i Göteborg medverkade Svenska Unescorådet i fyra samtal om kulturarv, folkbildning, yttrandefrihet och demokrati. Mässan lockade 106 578 registrerade besökare under de fyra mässdagarna i september, vilket gör den till en av de mest välbesökta i mässans historia. Tillsammans med forskare, myndighetsföreträdare och civilsamhällsaktörer satte Svenska Unescorådet fokus på hur kultur, kunskap och fria uttryck kan bidra till fredliga och mer demokratiska samhällen. [Läs mer om Unescorådets panelsamtal här.](#)

"Kan kulturarvet leva utan folkbildningen?" med Maria Nyström, senior rådgivare, Institutet för språk och folkminnen Maria Jacobsson, verksamhetschef Svenska Hemslojdsföreningarnas Riksförbund Maria Wilenius, generalsekreterare Svenska Unesco-rådet. Foto: Thérèse Amnéus

"Folkbildning i tider av kris och konflikt" med Irina Maister Bergman, rektor Mångkulturella folkhögskolan, Maria Wilenius, generalsekreterare Svenska Unesco-rådet, Ella Turta, programansvarig demokrati och civilsamhälle Hanaholmen och Serhil Chumachenko, rektor för den ukrainska folkhögskolan Vovchok UA. Foto: Helena Björck

Vem skyddar kulturarvet i kris och konflikt?

- ny rapport från Unesco

Voices of Courage, Unescos första om kvinnor och kulturarv i konflikt. @Unesco

En ny rapport från Unesco belyser hur kris och konflikt påverkar kvinnliga konstnärer, kulturarbetare och kulturarvsprofessionella, samtidigt som den lyfter fram deras avgörande roll i att skydda kultur och hjälpa samhällen att återhämta sig.

Kris och konflikt liksom naturkatastrofer påverkar världens kulturarv. Det skadas, förstörs eller plundras. Kulturella uttryck störs, och konstnärer samt yrkesverksamma inom kultur och kulturarv förlorar inte bara sina försörjningsmöjligheter utan också de platser och möjligheter som gör det möjligt för dem att skapa och bidra till sina samhällen.

Även om nödsituationer påverkar hela samhällen möter kvinnor ofta ytterligare hinder som bottnar i redan existerande ojämställdhet.

Unescos nya rapport, **Voices of Courage**, är organisationens första globala undersökning av skärningspunkten mellan jämställdhet, kultur och nödsituationer. Baserad på 1 470 svar från fler än 120 länder ger rapporten nya belägg för de

utmaningar som kvinnliga konstnärer, kulturarbetare och kulturarvsprofessionella möter före, under och efter kriser.

Kriser fördjupar existerande ojämlikheter

Rapporten visar hur nödsituationer kraftigt förstärker könsrelaterade ojämlikheter inom kultursektorn.

Några exempel på detta är att:

- 69 procent av de tillfrågade kvinnorna uppger ekonomisk osäkerhet och förlust av försörjning.
- 60 procent möter otillräcklig finansiering och begränsad tillgång till marknader.
- 59 procent upplever trauma och utmattning.
- 35 procent har tvingats lämna sina hem på grund av en kris.

Endast 37 procent kunde fortsätta sitt kulturella eller kreativa arbete fullt ut eller i någon större utsträckning under kriser.

Läs rapporten här, som också ger många exempel på hur kvinnor motarbetar förstörelse av kultur och kulturarv: [Voices of Courage | UNESCO](#)

Nordiska världsarv möttes i Karlskrona

Över 200 deltagare från de nordiska länderna samlades i september i Karlskrona och på Öland för Nordic World Heritage Conference 2026, där världsarvens roll i hållbar utveckling, samhällsomställning och internationellt samarbete stod i fokus. Under konferensen lyftes bland annat kulturarvets betydelse efter Agenda 2030, digitaliseringens möjligheter och vikten av erfarenhetsutbyte mellan världsarv och länder. **H.K.H. Prins Carl Philip** invigde konferensen och betonade världsarvens förmåga att förena människor över gränser, medan flera talare framhöll kulturarvets betydelse för en hållbar framtid.

Svenska Unescorådets generalsekreterare **Maria Wilenius** deltog i en panel där möjliga synergier mellan Unescos olika koncept diskuterades.

– Eftersom det övergripande målet - att främja fred genom internationellt samarbete - är detsamma oavsett konvention eller koncept, är också möjligheterna stora att hitta samsynsytan. Det finns gemensamma perspektiv som förenar, som till exempel mänskliga rättigheter, jämställdhet eller hållbar utveckling, säger Maria Wilenius.

H.K.H. Prins Carl Philip under världsarvskonferensen. Foto: Maria Wilenius

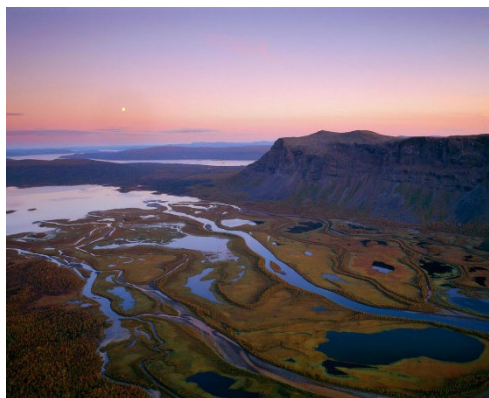
Se konferensens höjdpunkter i en video [här](#).

Världsarv att vandra i

Sveriges 15 världsarv är utvalda av Unesco för sitt unika värde för mänskligheten. Här möts natur, kultur och historia i miljöer som är viktiga att bevara för framtida generationer. Att besöka ett världsarv är en speciell upplevelse, men att uppleva det till fots ger något extra.

I juli i år gav [Visit Sweden](#) ut en guide där Lapponia, Höga Kusten och Södra Ölands odlingslandskap presenterades som några av de bästa platserna att uppleva till fots. Guiden heter *Hike the Heritage* och visar storslagna fjällandskap, dramatiska kuststräckor och unika odlingsmarker som alla berättar en del av Sveriges historia.

Lapponia – Denna vandring passar dig som söker storslagen vildmark oh äventyr över flera dagar. Här kommer du få se mäktiga fjäll och djupa dalar i ett imponerande landskap samt en unik inblick i samisk kultur och tradition.

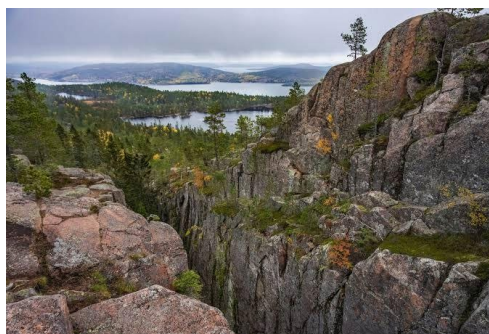
Lapponia. Foto: Anders Ekholm

Stenåsa, Södra Ölands odlingslandskap Foto: Emma Rydnér

Södra Ölands odlingslandskap – är för dig som föredrar mer lättillgängliga dagsturer i ett lugnare tempo. Här slingrar sig markerade leder genom landskapet på Stora Alvaret, över öppna marker och längs kusten. Längs vägen hittar du också mysiga kaféer, gårdsbutiker och lokala matproducenter.

Höga Kusten - om havet skulle vara mer lockande så väntar Höga Kusten, här kan du vandra genom skogar och över klippiga höjder med lugna vikar. Välj mellan kortare dagsetapper och mer utmanade leder, alltid med utsikter över kustlandskapet längs vägen.

Höga kusten - Slättdalsskrevan, Skuleskogens nationalpark Foto: Erik Engelow

För dig som vill planera ett nästa äventyr erbjuder Visit Sweden och Hike the Heritage inspiration och mer praktisk information om vandringsleder, boenden, restauranger och andra aktiviteter i anslutning till världsarven. [Läs mer på Visit Swedens hemsida.](#)

[Se även inspirationsfilmen om de tre världsarven här.](#)

Svenska Unescorådet samlade nordiska nationalkommissioner till Unesco i Lund

Den 8–10 september samlades omkring 70 representanter från de nordiska nationalkommissionerna till Unesco i Lund. Mötet gav möjlighet till strategiska samtal, erfarenhetsutbyte och fördjupat nordiskt samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur samt information och kommunikation.

Svenska Unescorådet stod i år värd för mötet, med deltagare från Sverige, Danmark, Norge, Finland och Island samt Färöarna och Åland. På agendan stod bland annat gemensamma prioriteringar, arbetsformer och det nordiska samarbetet inom Unesco.

Det nordiska samarbetet bygger på gemensamma värderingar som mänskliga rättigheter, jämställdhet, yttrandefrihet och ungas delaktighet. Genom samordning och erfarenhetsutbyte kan de nordiska länderna bidra till genomslag för gemensamma prioriteringar i Unescos arbete.

Under konferensen talade bland andra Unescos biträdande generaldirektör **Åsa Regnér** samt statssekreterare **Oscar Wåglund Söderström**.

Ledamöter från de nordiska national kommissionerna till Unesco. Foto: Matilda Sjöberg

Lunds koppling till Unesco

Lund valdes som mötesplats mot bakgrund av stadens starka Unescoprofil. Under 2025 utsågs Storkriket till Unesco biosfärområde och Lund till kreativ litteraturstad inom Unescos nätverk för kreativa städer. Ravensbrückarkivet vid Lunds universitet upptogs samma år i Unescos världsminnesprogram. Sedan tidigare har Lunds universitet en Unescoprofessur inom utbildning för hållbar utveckling. Under 2025 upptogs även Lunds domkyrkas stulna kräkla i [Unescos virtuella museum för stulna konstföremål](#).

Som en del av mötet fick deltagarna möjlighet att besöka några av Lunds lokala Unescoanknutna verksamheter och ta del av deras arbete.

Svenska Unescorådet och Sveriges delegation vid Unesco i Paris samlades i Lund. Foto: Matilda Sjöberg

Studiebesöken gav också tillfälle att möta lokala aktörer och få en närmare bild av hur Unescos arbete och program tar form i en lokal kontext.

Det nordiska mötet är återkommande och roterar mellan länderna. Sverige står värd vart sjunde år.

FN behövs mer än någonsin

Torsdagen den 22:a oktober samlades representanter från regeringen, myndigheter och civilsamhället tillsammans med representanter från FN-systemet på Sjöhistoriska museet i Stockholm för att uppmärksamma FN-dagen den 24 oktober. Årets firande hade även en särskild betydelse då Sverige i år markerar 80 år som medlemsstat i FN.

Under dagen höll utrikesminister **Maria Malmer Stenergard** ett anförande om vikten av internationellt samarbete i en tid som präglas av ökade utmaningar.

- FN är ett unikt forum. En mötesplats där 193 medlemsstater, trots olika intressen och perspektiv, kan sätta sig ner tillsammans för att söka gemensamma lösningar på mänsklighetens gemensamma utmaningar. Varje generation måste kämpa för att hålla gränser och för att bryta ny mark, säger Maria Malmer Stenergard.

Programmet innehöll även ett panelsamtal med FN:s tidigare vice generalsekreterare tillika före detta utrikesminister **Jan Eliasson** och unga röster från FN.

Maria Malmer Stenergard. Foto: Anton Brunnberg

Svenska Unescorådets ungdomsrepresentant **Brendan R. Joseph** stod för en av de unga rösterna. Samtalet kretsade kring FN:s betydelse idag och ungas roll i arbetet för en mer fredlig och hållbar värld.

Rahma Sharif, Brendan R. Joseph, Sara Liedholm, Hanna Lindqvist. Foto: Anton Brunnberg

- För unga är FN både ett löfte och ett ansvar. Ett löfte om en framtid värd att bygga tillsammans, och ett ansvar att inte lämna världens utmaningar till kommande generationer. Genom mitt engagemang i Unesco har jag sett hur fred inte bara handlar om frånvaron av krig, utan också om kunskap, förståelse och medmänsklighet. Därför måste unga få vara med och forma besluten, inte bara leva med konsekvenserna, säger Brendan R. Joseph.

Caroline Åberg, Nils Pernbo, Maria Wilenius, Ulrika Grandin, Maria Malmer Stenergard, Rudolf Shwenk, Frank Schipper.
Foto: Anton Brunnberg

Åttio år efter FN:s grundande fortsätter organisationen att spela en central roll för internationellt samarbete, fred, säkerhet och mänskliga rättigheter. Dagen blev samtidigt en påminnelse om Sveriges långvariga engagemang i FN och värdet av samarbete och gemensamt ansvar i en alltmer komplex värld.

Dagen arrangerades gemensamt av FN-familjen i Sverige genom Svenska Unescorådet, UNICEF Sverige, UN Women Sverige, UNDP Sverige och Svenska FN-förbundet.

Organisationerna skrev även en debattartikel i Aftonbladet till FN-dagen: "[FN har gett oss fred – hjälp oss nu tillbaka](#)".

Årets biosfärbild

Varje år arrangerar Wikimedia Sverige en fototävling för att fler bilder som visar biologisk mångfald ska finnas tillgängliga på Wikipedia, Wikimedia Commons och Wikidata.

I år vann **Torgny Gustafsson** priset för bästa biosfärbild med ett foto av en större rödögonflickslända som tagits i biosfärområdet Storskriket. Svenska Unescorådet bidrar varje år med ett specialpris för just den kategorin bilder.

Tävlingen utlyses under maj månad och är öppen för alla.

Se alla vinnare här: [Commons:Wiki Loves Earth 2026 in Sweden/Winners - Wikimedia Commons](#)

Foto: Torgny Gustafsson, CC-BY-SA 4.0

Kommande evenemang

Rapportsläpp om journalisters utsatthet

I samband med Internationella dagen mot straffrihet för brott mot journalister den 2 november lanserar Unesco sin återkommande rapport om journalisters säkerhet. Rapporten kartlägger globala trender kring våld mot journalister, straffrihet och de växande hot som journalister möter i sitt arbete världen över. [Lär mer här](#).

Svenska Unescopriset

Den 16 november delas Svenska Unescopriset ut för 10:e gången i ordningen. Det tioårsjubilerande priset går till en aktör som arbetar med fred genom utbildning - i samma anda som Unescos rekommendation om utbildning för fred, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling från 2023. Håll utkik på vår hemsida unesco.se för mer information.

Samtal pågår

Svenska Unescorådet arrangerar regelbundet samtal om aktuella demokratiteman på bibliotek runt om i Stockholm och digitalt. I oktober var temat kris och beredskap, där bland andra journalisten Samir Abu Eid deltog i panelen. Du kan se det i efterhand här: [Samtal pågår: när krisen kommer till stan](#)

Nästa samtal i serien sker den **3 december kl. 18:00** på Tranströmerbiblioteket och fokuserar på ensamhet. Gratis inträde, välkommen!

Samtalen arrangeras i samarbete med Stockholms stadsbibliotek, Sveriges unga akademi och Kommittén för demokratins röstbärare.

Nationell konferens för Unescos utnämningar och koncept i Sverige

Den 11-12 mars 2027 arrangerar Svenska Unescorådet och Norrköping - Unesco kreativ stad inom musik - en nationell konferens i just Norrköping. Alla som arbetar med Unescos koncept och utnämningar i Sverige är välkomna. Under konferensen kommer samarbete, Unescorådets nya strategi för verksamheten i Sverige och erfarenhetsutbyte att stå i centrum. Registrering till konferensen öppnar inom kort.